

ENTELEKTÜEL SERMAYE ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARINA YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ: 2002-2012 DÖNEMİ

Yrd. Doç. Dr. Metin BAŞ

Dumlupınar Üniversitesi, İİBF, (metin.bas@dpu.edu.tr)

Öğr. Gör. Dr. Fulya MISIRDALI YANGİL

Dumlupınar Üniversitesi, Altıntaş MYO, (fulyamisirdali@hotmail.com)

Öğr. Gör. Seval AYGÜN

Dumlupınar Üniversitesi, Altıntaş MYO, (sevalaygun22@hotmail.com)

ÖZET

Entelektüel sermaye, özünde bilgi olan ve işletmelerin sahip olduğu maddi olmayan varlıklarını ifade etmekte olup, yarattığı katma değerle işletmelere sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Günümüz işletmeleri açısından rekabette hem öncü olmayı hem de bunu sürdürmeyi sağlayan entelektüel sermaye kavramı, bu alanda çalışmayı zorunlu kılmıştır. Entelektüel sermayenin alan yazınında önemli bir inceleme alanına sahip olması nedeniyle, var olan bilgilerin güncellenmesini, yorumlanmasını ve yeni bilgilerin üretilebilmesini sağlayan lisansüstü tezler çalışmada ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, 2002-2012 yılları arasında Türkiye’de entelektüel sermaye alanında yazılmış olan ve anahtar kelimeleri bulunan lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tez çalışmalarının içerik analizi yöntemiyle incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Entelektüel Sermaye, İçerik Analizi, Uyum Analizi.

A CONTENT ANALYSIS ON THE DISSERTATIONS ON INTELLECTUAL CAPITAL: 2002-2012 PERIOD

ABSTRACT

Intellectual capital expresses intangible assets of businesses involving knowledge inherently and provides them with sustainable competition advantage thanks to the added value it creates. The concept of intellectual capital, which enables current businesses both to be at the fore and to sustain this leadership, has made it compulsory to research in this area. Because they provide a significant amount of research facilities in the literature of intellectual capital, postgraduate researches, which enable the existing information to be upgraded and interpreted and new information to be produced, are analysed in the study. The aim of the study is to analyse postgraduate dissertations (masters and doctorate) with key words in Turkey between 2002 and 2012 on intellectual capital using content analysis method.

Keywords: Intellectual Capital, Content Analysis, Correspondence Analysis.

1. Giriş

İşletme biliminde içinde bulunduğumuz 21. yüzyıl, geçen yüzyılın tüm kavramlarının sorgulandığı bir dönem olmaktadır. Son yıllarda, işletme alanında yazılan bilimsel çalışmaların hemen hemen hepsinde küreselleşme, rekabet hızının artması, pazarların farklılaşması ve ürünlerin giderek birbirine benzemesi ele alınarak incelenmektedir. Bu incelemelerin ortak noktaları ise, yeni oluşan iş dünyasında en önemli girdinin işletmelerin sahip olduğu bilgi ve bilgi kaynaklarının olmasıdır. Stewart (1997: 11) “bilgi doğal kaynaklardan, büyük fabrikalardan ya da şişkin banka hesaplarından daha değerli ve güçlüdür” cümlesiyle bilginin yeni değerini ifade etmektedir. Bilginin değerindeki hızlı artış ise, entelektüel sermaye kavramının işletme biliminde incelenmeye başlaması için gereken zemini hazırlamıştır. Entelektüel sermaye, en yalın ifadeyle, işletmelerde iş görenler tarafından bilinen ve işletmelere rekabet üstünlüğü sağlayan bütün varlıkların toplamı olmaktadır (Stewart, 1997: 12). Dolayısıyla, geçen yüzyılda büyüklük ve rekabette üstünlük sağlamanın ön koşulu olan maddi varlıklar günümüz işletmelerinde giderek önemini yitirmekte, maddi olmayan varlıklara sahip olmanın değeri ise artmaktadır.

İşletme alan yazında önemli bir araştırma konusu olan entelektüel sermaye kavramına ilişkin Türkiye’de 2002-2012 yılları arasında yazılmış olan lisansüstü tezlerin niteliksel yöntemlerden biri olan içerik analiziyle incelenmesi, araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmada, ilgili yıllarda lisansüstü tez çalışmalarında yer alan anahtar kelimelerin içerik analizi yöntemiyle incelenerek hangi temalar üzerine odaklandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. İçerik analizi yöntemi, elde edilmiş verilerin özetlenmesini, standardize edilmesini, karşılaştırılmasını veya başka bir biçime dönüştürülebilmesini sağlamaktadır. Kısaca, içerik analiziyle nitel veriler nicel terimlere indirgenmektedir (Öğülmüş, 1991: 215). Çalışmada lisansüstü tezlerin betimlenmesi ve ortak noktalarının bulunması amacıyla içerik analizi yöntemi kullanılarak aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

- Entelektüel sermaye kavramı nedir ve bileşenleri nelerdir?
- Entelektüel sermaye konulu lisansüstü tezlerde hangi ana temalar ve alt temalar daha çok incelenmiştir?
- İncelenen lisansüstü tezlerin ana temaları, alt temaları, yıl, üniversite, enstitü, anabilim dalı, danışman, tez türü ve yazım dili bakımından dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü tezlerin ana temalarıyla yıl, üniversite, danışman, tez türü ve yazım dili arasındaki ilişkilerin eşanlı çözümü nasıldır?

Bu süreçte, istatistiksel tekniklerden yararlanarak cevapların çözümünde tarafsız, bilimsel ve belli bir olasılık çerçevesinde güvenli sonuçlar aranmaktadır. Sonuçların güvenilir olması çerçevesinde, entelektüel sermaye kavramına ilişkin betimleyici istatistikler hesaplandıktan sonra ana tema ile ilgili ilişkilerin ortaya çıkarılmasında uyum analiz tekniğinden yararlanılmaktadır.

Lisansüstü tez çalışmaları, bilimsel nitelikleriyle var olan bilgi birikiminde önemli bir yer teşkil etmekte ve alan yazına hem teorik hem de uygulamada katkı yaparak üniversitelerin

bilim fabrikaları olma özelliğinin sürdürülmesinde etkin rol oynamaktadırlar. Lisansüstü tezlerle araştırmaya konu olan problemlerin, geçmişten geleceğe taşındığı görülmektedir. Bu bağlamda, entelektüel sermaye konulu bu çalışmada lisansüstü tezlerin ele alınarak incelenmesi Türkiye’de entelektüel sermaye kavramına ilişkin yaklaşımların belirlenmesi açısından önem taşımakta ve gelecek çalışmalar içinde yol gösterici olmaktadır.

2. Entelektüel Sermayenin Kuramsal Çerçevesi

Entelektüel sermaye kavramını ilk kez 1969’da John Kenneth Galbraith tanımlamıştır. John K. Galbraith ekonomist Michael Kalecki’ye yazdığı mektupta “Kaçımız son on yıllık dönemde elde ettiğimiz entelektüel sermayenin farkındayız” diye ifade etmiştir. Galbraith sorusuyla entelektüel sermayeye bireysel anlamda vurgu yapmıştır (Serenko & Bontis, 2004: 185). İşletmeler açısından öneminin ortaya çıkması ise, Thomas Stewart’ın (1991) Brainpower adlı makalesiyle olmuştur. Stewart makalesinde her işletmenin bilgiye olan bağlılığını ele almaktadır. Bu bağlamda, işletmenin sahip olduğu patentlerin, süreçlerin, yönetsel yeteneklerin, teknolojilerin, müşteri ve kaynak sağlayıcıları hakkında enformasyonun ve eski deneyimlerin toplamını entelektüel sermaye olarak tanımlamaktadır (Stewart, 1991). Stewart’ın 1997 yılında yazdığı “Entelektüel Sermaye: Kuruluşların Yeni Zenginliği” adlı kitabı ise alanda yazılmış en önemli kaynak olarak kabul görmektedir.

Entelektüel sermayeyi Brooking (1996), maddi olmayan varlıkların hepsinin işletme faaliyetlerini sürdürebilmesi olarak tanımlamıştır (Rexhepi, vd., 2013: 45). Bilgi ve inovasyon gibi maddi olmayan varlıklar işletmelerde uzun süreli rekabet için anahtar faaliyetler olmaktadır (Tsui, vd., 2013: 1). İlk entelektüel sermaye yöneticisi Edvinsson’a göre, entelektüel sermaye; bilgi, uygulama deneyimi, organizasyonel teknoloji, müşteri ilişkileri ve profesyonel yetenekler pazarda rekabet avantajı sağlamaktadır (Edvinsson, 1997: 368). Tüm bu tanımlamalardan anlaşılacağı gibi entelektüel sermaye, işletmelerin bugünkü ve gelecekteki başarısını direkt olarak etkileyen, işletmelere rekabet üstünlüğü sağlayan, katma değer yaratan, özü bilgi olan işletmelerin sahip olduğu maddi olmayan varlıklarının tümü olarak ifade edilmektedir (Rexhepi, 2013: 45). Bu açıklamalara karşın entelektüel sermaye, işletmelerin maddi olmayan varlıklarını tanımlarken, yıllık finansal tablolar tarafından ifade edilmesi oldukça zor olmaktadır (Mehralian, vd., 2013: 210). Edvinsson’ın gizli değer olarak tanımladığı ve defter değeriyle piyasa değeri arasındaki fark bu durumu ifade etmektedir (Edvinsson, 1997: 367). Dolayısıyla entelektüel sermayeyi göz ardı ederek geleneksel performans ölçüm yöntemleriyle stratejik kararlar alınması yeterli olmamaktadır (Roos, 1998: 150).

Açıklamalar doğrultusunda, entelektüel sermayenin özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Zor & Cengiz, 2013: 41);

- Entelektüel sermaye, işletmelerin bilançosundan tam olarak elde edilemeyen maddi olmayan varlıkların toplamıdır.
- Entelektüel sermaye, işletmelerin rekabet üstünlüğünün kalıcılığının sağlanmasının temel kaynağıdır.
- İşletmelerin entelektüel sermayesinin yönetimi önemli bir yönetsel sorumluluktur.

- Entelektüel sermayedeki artış veya azalışlar, ölçülebilir ve görünür hale getirilebilir. Bu durum entelektüel performans olarak adlandırılır.
- İşletmelerin türüne, büyüklüğüne, yapısına, işletme sahiplerine ve işletmenin coğrafi yerleşimine bakılmaksızın, Entelektüel sermayeyi ölçmek ve görünür hale getirmek önemli bir sistematik yaklaşım haline gelmektedir.

Stewart, entelektüel sermayenin sınıflandırılmasına “nereye bakacağız?” sorusuyla yaklaşmakta ve entelektüel sermayeyi Saint-Onge & Edvinsson’ın yapmış olduğu ayrımına göre insan sermayesi, yapısal sermaye ve müşteri sermayesi olarak üçe ayırmaktadır (Stewart, 1997: 81). Aşağıdaki tabloda entelektüel sermaye bileşenleriyle ilgili yapılan diğer sınıflandırmalar yer almaktadır.

Tablo 1: Entelektüel Sermaye Bileşenleri Sınıflandırması

Yazar	Ülke	Sınıflama
Edvinsson & Malone (1997)	Skandia Value Scheme (İsveç)	İnsan sermayesi Yapısal sermaye
Bontis (1998)	Kanada	İnsan Sermayesi Yapısal Sermaye Müşteri Sermayesi
Stewart (1997)	Amerika	İnsan Sermayesi Yapısal Sermaye Müşteri Sermayesi
Saint-Onge (1996)	Canadian Imperial Bank of Commerce (Kanada)	İnsan Sermayesi Yapısal Sermaye İlişkisel Sermayesi
Sveiby (1997)	Intangible Assets Monitor (Avustralya)	Çalışanların yetkinlikleri İçsel Yapı Dışsal Yapı
Van Buren (1999)	American Society for Training and Development (Amerika)	İnsan sermayesi Yenilik sermayesi Süreç sermayesi Müşteri sermayesi
Roos et al. (1998)	İngiltere	İnsan sermayesi Yapısal sermaye İlişkisel sermaye
O’Donnell and O’Regan (2000)	İrlanda	Çalışanlar İçsel yapı Dışsal yapı

Kaynak: Tseng, C. Y., & Goo, Y. J., (2005):191.

Tablo 1’de entelektüel sermaye bileşenlerine ilişkin değişik adlar kullanıldığı görülmektedir. Çalışmada, yapılan alan yazın taraması çerçevesinde entelektüel sermaye bileşenleri aşağıda belirtilen üç ana başlık altında ele alınacaktır.

2.1. İnsan Sermayesi

Entelektüel sermayenin bir bileşeni olarak insan sermayesi, çalışanların yeteneklerinde yatmakta (Sydler, vd., 2013: 2) ve onların sahip olduğu bilgi, beceri ve davranışların toplamından meydana gelmektedir (Göksel & Baytekin, 2012: 85). Bunlara ilaveten insan sermayesi, çalışanların zeka, enerji, tavır, güvenilirlik, bağlılık, hayal gücü, yaratıcılık, bilgi paylaşma isteği, bir takıma adapte olma isteği ve işletmelerin hedeflerini benimseme gibi kişisel özellikleri de içermektedir (Keskin, 2005: 1). İnsan kaynağı günümüz işletmeleri için asıl zenginlik kaynağı olurken, bilgili insan kaynaklarına sahip olan işletmelerin üretkenliklerinin, karlılıklarının ve piyasa değerlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Şamiloğlu, 2002: 86). Kısaca, insan sermayesi entelektüel varlıkların anahtar unsuru ve işletmelerin sürdürülebilir rekabet üstünlüğünde önemli bir kaynağı durumundadır (Mehralian, vd., 2013: 210). Örgütsel gelişme ve başarı, örgütün sahip olduğu kritik insan kaynağına ulaşmasıyla mümkün olmaktadır. İşletmeler dinamik, kompleks ve küresel ortamda rekabet ederken, bilgi işçileri maddi olmayan değerli varlıklar haline gelmiştir (Sumendrea, 2013: 138).

Guthrie & Petty (2000) insan sermayesinin bileşenlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır (Beattie & Thomson, 2007: 137);

- Teknik bilgi,
- Eğitim,
- Mesleki yeterlilik,
- İşle ilgili bilgi,
- İşle ilgili yetenek,
- Girişimcilik ruhu.

Çalışanların işten ayrılmalarıyla birlikte, kaybedilen insan sermayesi, işletmelerin sahip olmadığı bir sermaye türü olmaktadır (Göksel & Baytekin, 2012: 85). İnsan sermayesinin kaybolmaması için çalışanların sahip oldukları örtülü bilginin açık bilgiye dönüştürülmesi gerekir. Bu durumu Nonaka & Takeuchi bilgi sarmalı olarak tanımlamaktadır (Nonaka & Takeuchi, 1995: 71). Bilgi sarmalı, bilgi yönetimi çalışmalarının da temelini oluşturmaktadır. İnsan kaynağının sahip olduğu potansiyelin açığa çıkartılması ve onlardan maksimum fayda sağlamak içinde bireysel birikim ve gelişime önem veren, bireyleri cesaretlendiren, organizasyonel süreçlerin bunlarla paralel olarak gelişebileceğini öngören bir yönetim felsefesi gerekmektedir (Kanbir, 2004: 81).

2.2. Yapısal Sermaye

Yapısal sermaye organizasyonda gömülü olan maddi olmayan varlıkları ifade etmekte (Calabrese, vd., 2013: 3748) ve çalışanları destekleyen mekanizmayla yapıyı içermektedir (Mehralian, 2013: 210). Başka bir ifadeyle yapısal sermaye, işletmelerde entegrasyonu ve koordinasyonu sürdüren tüm örgütsel ve teknik bileşenlerden oluşmaktadır (Ramezan, 2011: 89). Guthrie & Petty (2000)’e göre ise, yapısal sermaye (Beattie & Thomson, 2007: 137);

- Telif hakları,
- Patentler,
- Ticari marka,
- Yönetim felsefesi,
- Örgüt kültürü,
- Bilgi sistemleri
- Ağ sistemleri,
- Finansal ilişkiler bileşenlerinden oluşmaktadır.

Yapısal sermaye işletmelerin iş rutinlerini ifade ederken, işletmelerin güçlü bir yapısal sermayeye sahip olması insan sermayesinin kullanımı ve onların tüm potansiyellerini gerçekleştirmesi için uygun ortamı sağlamaktadır (Ramezan, 2011: 90). Dolayısıyla, insan sermayesinden beklenen faydanın elde edilmesinde yapısal sermaye etkili olmaktadır. Ancak yapısal sermaye, insan sermayesinden farklı olarak kullanımı işletmelere ait olmaktadır. Böylece işletmelerin her türlü entelektüel kaynak ve birikimi bu sermayeye aktarması başarısını etkilemektedir (Kanıbir, 2004: 82).

2.3. İlişkisel Sermaye

İlişkisel sermaye, entelektüel sermayenin üç genel bileşeni içinde en belirgin olanıdır. (Yörük & Erdem, 2008: 399). İlişkisel sermaye, günümüze kadar entelektüel sermayenin diğer iki bileşenine göre nispeten keşfedilmemiştir. Bunun nedeni, diğer sermaye çeşitlerine göre daha kompleks olması ve doğası gereği birçok maddi olmayan varlıktan oluşmasıdır. Günümüzde ilişkisel sermaye, işletmelerin yeni bilgiyi nasıl alabileceği, keşfedebileceği ve bu bilgiden nasıl yararlanabileceği biçiminde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, ilişkisel sermaye işletmelere reket üstünlüğü sağlamada araç olmaktadır. (Mehralian, 2013: 210). Bu anlamda ilişkisel sermaye, işletmelerin katma değer yaratan paydaşlarıyla ilişkisini kapsamaktadır (Ölçer & Şanal, 2007: 481). Bu doğrultuda ilişkisel sermaye (Beattie & Thomson, 2007: 137);

- Marka,
- Müşteriler,
- Müşteri bağlılığı,
- Dağıtım kanalları,
- İşletmelerle birliği,
- Araştırma işbirliği,
- Finansal sözleşmeler,
- Lisans anlaşmaları,
- Franchising anlaşmaları bileşenlerinden oluşmaktadır.

İlişkisel sermayenin işletmelerin dış çevresiyle bağlantılı olması, dış çevrenin özelliklerinden ve bu çevrede meydana gelen değişimlerden önemli ölçüde etkilenmesine neden olmaktadır (Bulgurcu, 2011: 6). Dolayısıyla işletmeler, diğer bileşenlere kıyasla kendi kontrolünde olmayan aktif ve güçlü olan parametrelerle baş etmek durumunda olmaktadır

(Görmüş, 2009: 66). Ayrıca ilişkisel sermaye de insan sermayesi gibi işletmelere ait değildir. Dolayısıyla ilişkisel sermayenin de yapısal sermayeye dönüştürülmesi gerekmektedir.

2.4. Entelektüel Sermaye ve İçerik Analizi Yöntemi

Son yıllarda entelektüel sermaye kavramını analiz etmek için yaygın olarak kullanılan içerik analizi yöntemiyle, entelektüel sermayenin bileşenleri yorumlanmakta, sınıflanmakta ve açıklanabilmektedir (Kassotaki & Cohen, 2012: 7). Ancak bu araştırmaların çoğunluğunda işletmelerin entelektüel sermayesini içeren yıllık finansal raporlar incelenmiştir. Tablo 2’de bu araştırmalara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2: Entelektüel Sermayenin Finansal Raporlara İlişkin İçerik Analizi

Çalışma	Ülke	Örnek
Guthrie & Petty (2000)	Avustralya	20 borsa şirketinde
Brennan (2001)	İrlanda	11 bilgi tabanlı borsa şirketinde
Bontis (2003)	Kanada	10.000 borsa şirketinde
Bozzolan vd., (2003)	İtalya	Borsaya kote olmayan 30 finans şirketinde
April vd., (2003)	Güney Afrika	20 büyük borsa şirketinde
Bozzolan, vd., (2004)	İtalya, İrlanda, İngiltere	Her ülkede borsaya kote olmayan 30 şirkette
Abeysekera & Guthrie (2005)	Sri Lanka	Colombo borsasına kote olan en üst 30 şirkette

Kaynak: Beattie, V., & Thomson, S. J. (2007):136.

Maria (2012) ise, entelektüel sermaye konusunda 2000-2010 yıllarını içeren uluslararası bilimsel dergilerde yayınlanmış olan makalelere ilişkin içerik analizi yapmıştır. Çalışmasında alan yazınla ilgili uluslararası araştırma seviyesini ortaya koymuştur. Maria çalışmasında ilgili yıllarda yayınlanan makaleleri; yazar, yıl, kavramsal çerçeve (tanımlama ve sınıflandırma), teoriler, literatür, araştırma yöntemi (niteliksel ve niceliksel) ve araştırma eğilimi (pozitivist ve eleştirmen) olmak üzere yedi başlık altında incelemiştir. Kısaca, bundan önce yapılan çalışmalar ele alınarak açıklanmaya ve bundan sonraki bilimsel çalışmalara ışık tutulmaya çalışılmıştır (Maria, 2012: 940).

3. Uygulama ve Bulgular

Çalışmanın amacı, 2002-2012 yılları arasında Türkiye’de entelektüel sermaye alanında yazılmış olan ve anahtar kelimeleri bulunan 63 adet lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) tez çalışmasının içerik analizi yöntemiyle incelenmesidir. Tezlerin betimlenmesi ve ortak noktaların tespit edilmesi amacıyla belirlenen sorulara cevap aranmaktadır.

Çalışma, Türkiye’deki üniversitelerde 2002-2012 yılları arasından entelektüel sermaye alanında yapılan tez çalışmalarının tümünün Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi Elektronik Tez Arşivinde tam ve doğru olarak kayıtlı olduğu varsayımına dayanmaktadır.

Çalışmanın 2002-2012 yılları arasını içermesi ilk kısıtımızı oluşturmaktadır. Çalışmaya bu yıllar arasında hazırlanmış, anahtar kelimeleri belirtilmiş ve izinli lisansüstü tez çalışmaları dahil edilmiştir. Dolayısıyla, anahtar kelimeleri bulunmayan lisansüstü tezler araştırmanın kapsamı dışında bırakılarak bir kısıt olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın verileri tarama modeli kullanılarak elde edilmiştir. Türkiye'deki üniversitelerde entelektüel sermaye alanında hazırlanan lisansüstü tezler YÖK Elektronik Tez Merkezinden entelektüel sermaye, insan sermayesi, beşeri sermaye, yapısal sermaye, organizasyonel sermaye, müşteri sermayesi ve ilişkisel sermaye tarama terimleri yardımıyla araştırılmıştır. Bu tarama terimleri; tez adı, konu, özet ve dizin kapsamında 2013 yılı Nisan-Ağustos ayları arasında ele alınarak toplanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yapılmak üzere Excel (2010) paket programında düzenlenmiştir. Tezlerin anahtar kelimeleri tek tek incelenerek, alt temalara ve daha sonra ana temalara göre sınıflandırılmış ve SPSS (18.0) paket programına aktarılmıştır.

Sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan içerik analizi, belirli kurallara dayalı kitap, kitap bölümü, mektup, tarihsel doküman, gazete başlıkları ve yazıları gibi bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Sert, vd., 2012: 2). İçerik analizi, metinden çıkarılan geçerli yorumların bir dizi işlem sonucunda ortaya konulmasını ifade etmektedir (Koçak & Arun, 2006: 22). Çalışmada, içerik analizi sözel ve yazılı verilerin belirli bir amaç bakımından sınıflandırılmasına, özetlenmesine, belirli değişken ve kavramların ölçülmesine ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasına fırsat vermesinden (Kaya, vd., 2013: 127) dolayı tercih edilmiştir. Kısaca, çalışmada birbirine benzeyen veriler içerik analizi yöntemiyle belirli kategoriler çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Analiz esnasında izlenen aşamalar aşağıda özetlenmektedir:

- Literatür taramasıyla entelektüel sermaye kavramı kendi içinde dört ana temaya ve 35 alt temaya ayrılmıştır.
- Entelektüel sermaye alanında yazılan lisansüstü tezler yıllara, üniversitelere, enstitülere, anabilim dallarına, danışmanların ünvanlarına ve yazım dillerine göre sınıflandırılmıştır.
- Lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri - üç anahtar kelime ayrı ayrı incelenerek- ilgili oldukları 35 alt temaya ayrılmış ve kodlanmıştır.
- Kodlanan her alt tema ilgili oldukları dört ana temaya ayrılarak kodlanmıştır.

Tablo 3'de entelektüel sermayenin ana ve alt temaları verilmiştir. Tablo 3'e göre, entelektüel sermaye, alan yazınından farklı olarak dört ana temaya ayrılmıştır. Çalışma kapsamında bütüncül bir bakış açısının bulunması nedeniyle, entelektüel sermaye yönetimi ana teması çalışmaya eklenmiştir. Diğer temalar alan yazın dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 3: Entelektüel Sermayenin Ana ve Alt Temaları

Entelektüel Sermaye Yönetimi	İnsan Sermayesi	Yapısal Sermaye	İlişkisel Sermaye
* Entelektüel Sermaye ve Unsurları	* İnsan Kaynakları Yönetimi ve Fonksiyonları	* Örgüt Kültürü ve Yönetim Felsefesi	* Formal İlişkiler
* Entelektüel Sermaye Uygulamaları	* İş ile İlgili Bilgi ve Yetenek	* Süreçler	* Sosyal Ağlar
* Entelektüel Sermayeyi Etkileyen Faktörler	* Eğitim	* Entelektüel Mülkiyet	* Lisans Ant., Ortaklıklar ve İşb.
* Entelektüel Sermayenin Etkinliğini Sağlayan Faktörler	* Deneyim	* Marka	* Marka İmajı
* Entelektüel Sermayenin Etkinliğini Sağlayan Faktörler	* Yeterlilik	* Bilgi Sistemleri ve Ağ Sistemleri	* Güven
* Entelektüel Sermayenin Değerlendirilmesi	* İş Kalitesi	* Finansal Yapı ve Analiz	* İşletme Saygınlığı
* Bilgi Yönetimi	* Duygusal Zeka	* Firma Değeri	* İnfomal İlişkiler
* Stratejik Yönetim	* Girişimcilik Ruhunu	* İşletme Performansı	* Müşteri Sadakati
	* Esneklik		* Dağıtım
	* İş gören Sadakati ve Memnuniyeti		
	* Yaratıcılık ve Yenilikçilik		

3.1. Çalışmanın Bulguları

Çalışmada entelektüel sermaye; entelektüel sermaye yönetimi, insan sermayesi, yapısal sermaye ve ilişkisel sermaye olmak üzere dört ana temaya ayrılarak incelenmiştir. İnceleme sonuçlarına göre, hazırlanan lisansüstü tezlerin 45'inin ana teması entelektüel sermaye yönetimi, 18'inin ana teması insan sermayesi, 41'inin ana teması yapısal sermaye ve 5'inin ana teması ise ilişkisel sermaye olarak belirlenmiştir. Ayrıca entelektüel sermaye yönetimi ve insan sermayesi ana temalarında 6, entelektüel sermaye yönetimi ve yapısal sermaye ana temalarında 30, entelektüel sermaye yönetimi ve ilişkisel sermaye ana temalarında 1, insan sermayesi ve yapısal sermaye ana temalarında 5, yapısal sermaye ve ilişkisel sermaye ana temalarında 4 ortak çalışma bulunmaktadır.

Çalışmada ele alınan lisansüstü tezlerin hepsinde en az 3 anahtar kelime bulunmasından dolayı, anahtar kelimelerin üçü ayrı ayrı incelenerek alt temalara kodlanmıştır. Bu alt temalar ana temalarla ilişkilendirilmiştir. Ancak aynı tez içinde aynı ana temayla ilişkilendirilen birden fazla anahtar kelimenin bulunması nedeniyle, anahtar kelimeler ana temalar içinde öncelik durumlarına göre ele alınmıştır. Kısaca, her ana tema kodlanma esnasında iki alt temaya ayrılmıştır.

Buna göre, entelektüel sermaye yönetimi ana temasının birincil öncelikte olan ilk üç alt teması sırasıyla; 31'i entelektüel sermaye unsurlarını, 5'i entelektüel sermaye uygulamalarını ve 1'i bilgi yönetimini konu almaktadır. İkinci öncelikteki ise, 11'i bilgi yönetimini, 10'u entelektüel sermaye uygulamalarını ve 3'ü stratejik yönetimi konu almaktadır.

İnsan sermayesi ana temasının birincil öncelikteki ilk üç alt teması sırasıyla; 16'sı insan kaynakları yönetimi ve fonksiyonlarını, 1'i bilgi ve yeteneği, 1'i ise eğitimi konu almaktadır. İkinci öncelikte ise sırasıyla; 2'si bilgi ve yeteneği, 1'i eğitimi ve 1'i iş gören sadakati ve memnuniyetini konu almaktadır.

Yapısal sermaye ana teması başlığının alt temalarının öncelikleri sıralandığında ise, birincil öncelikte bulunan ilk üç alt temanın; 14'ü finansal yapı ve analizleri, 9'u entelektüel mülkiyeti ve 8'i ise örgüt kültürü ve yönetim felsefesini konu almaktadır. İkinci öncelik sıralamasında ise, 7'si finansal yapı ve analizleri, 6'sı işletme performansını ve 2'si ise bilgi sistem ve ağlarını konu almaktadır.

İlişkisel sermaye ana temasının ilk üç alt teması sırasıyla; 2'si lisans antlaşmaları, ortaklıklar ve işbirliğini, 1'i marka imajını ve 1'i müşteri sadakatini konu almakta iken, ikinci öncelikte, 1'er çalışma ile güven ve müşteri sadakati konu alınmaktadır.

Tablo 4: 2002-2012 Yılları Arasında Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara ve Anabilim Dalına Göre Dağılımı

Yıllar	Ana Bilim Dalı								Toplam
	İşletme	İktisat	Çalışma Ekonomisi	Eğitim	Mühendislik	Kamu Yönetimi	Turizm	Bankacılık	
2002	1	0	0	0	0	0	0	0	1
2003	1	0	0	0	0	0	0	0	1
2004	1	1	1	0	0	0	0	0	3
2005	4	0	0	0	0	0	0	0	4
2006	3	0	0	0	3	0	0	0	6
2007	3	1	1	0	1	0	1	0	7
2008	4	3	0	0	1	1	0	0	9
2009	6	0	2	2	1	0	1	0	12
2010	5	0	1	0	0	0	0	2	8
2011	6	0	0	1	0	0	0	0	7
2012	5	0	0	0	0	0	0	0	5
Toplam	39	5	5	3	6	1	2	2	63

Entelektüel sermaye alanında yapılan lisansüstü tezler yıllar ve anabilim dalı bazında incelendiğinde, 39 lisansüstü teze entelektüel sermaye konusunun en fazla İşletme ABD'nde çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca 2009 yılı tüm anabilim dallarında en fazla çalışmanın yapıldığı yıl olmaktadır.

Tablo 5: 2002-2012 Yılları Arasında Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Enstitü, Yıl ve Danışmanına Göre Dağılımı

Enstitüler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yrd. Doç. Dr.	Doç. Dr.	Prof. Dr.
SBE	1	1	3	4	3	5	8	10	7	6	5	15	13	25
FBE	0	0	0	0	3	2	1	1	0	0	0	4	0	3
Eğitim	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Bankacılık	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Toplam	1	1	3	4	6	7	9	12	8	7	5	20	13	30

Enstitüler kapsamında incelendiğinde, Sosyal Bilimler Enstitülerinde toplam 53 lisansüstü tezin hazırlandığı görülmektedir. Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapılan çalışmaların en çok 2009 yılında olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü tezler, tez çalışmalarının yürütülmesine danışmanlık yapan öğretim üyelerine göre incelendiğinde ise, Sosyal Bilimler Enstitüsünde Profesör ünvanına sahip akademisyenlerin öncelikli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Profesör ünvanına sahip olan akademisyenlerin incelenen 63 lisansüstü tezdən 30'una danışmanlık yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 6: 2002-2012 Yılları Arasında Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Enstitü ve Tez Türüne Göre Dağılımı

Tez Türü	Enstitüler				Toplam
	SBE	FBE	Eğitim	Banka	
Yüksek Lisans	42	6	0	2	50
Doktora	11	1	1	0	13
Toplam	53	7	1	2	63

Tablo 6'ya göre, entelektüel sermaye alanında yapılan lisansüstü tez türlerinin enstitü bazındaki ağırlığı şu şekildedir; en fazla çalışmanın yapıldığı Sosyal Bilimler Enstitüsündeki 53 tez arasından 42'sinin yüksek lisans, 11'inin ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: 2002-2012 Yılları Arasında Entelektüel Sermaye Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bölgelere, Üniversitelere ve Tez Türlerine Göre Dağılımı

Üniversite Bölgeleri	Üniversiteler	Tez Türü		Toplam
		Yüksek Lisans	Doktora	
Marmara Bölgesi	Sakarya	2	0	2
	Marmara	5	2	7
	Yeditepe	2	0	2
	Uludağ	3	1	4
	Bahçeşehir	3	0	3
	Yıldız Teknik	3	0	3
	Boğaziçi	0	1	1
	İstanbul	1	0	1
	İTÜ	1	0	1
	Kadir Has	0	1	1
	Gebze	2	0	2
	İstanbul Bilgi	1	0	1
	Bilecik	1	0	1
	Maltepe	1	0	1
	Trakya	1	0	1
Ege Bölgesi	Celal Bayar	2	0	2
	Dumlupınar	2	0	2
	Muğla	2	0	2
	Dokuz Eylül	1	0	1
Akdeniz Bölgesi	Mustafa Kemal	1	0	1
	Mersin	1	0	1
	Süleyman Demirel	1	1	2
	Akdeniz	1	0	1
	Çukurova	0	1	1

Tablo 7 devam

İç Anadolu Bölgesi	Gazi	4	1	5
	Selçuk	1	0	1
	Ankara	1	0	1
	Hacettepe	0	1	1
	Erciyes	1	0	1
	Niğde	1	0	1
	Bozok	2	0	2
	ODTÜ	0	2	2
Karadeniz Bölgesi	Gazi Osman Paşa	1	0	1
Doğu Anadolu Bölgesi	İnönü	0	1	1
	Kafkas	2	0	2
	Atatürk	0	1	1
Toplam		50	13	63

Tablo 7'ye göre, en çok çalışmanın yapıldığı üniversiteler Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesinin olduğu tespit edilmiştir.

Entelektüel sermaye yönetimi, insan sermayesi, yapısal sermaye ve ilişkisel sermaye olmak üzere dört ana temada ele alınan entelektüel sermaye; tezlerin yazım türü, yazım dili, yöneten danışmanlar, yazıldığı üniversite ve yazıldıkları yıl ile olan ilişkilerini ortaya çıkarabilmek amacıyla uyum analizi yapılarak yorumlanmıştır.

Günümüzde sosyal bilimler alanında yapılan araştırmaların çoğunda incelenen birimlerin kategorik değişkenler itibarıyla gözlenmesi söz konusu olmaktadır. Bu tür araştırmalarda amaçlanan en temel hedef, gözlem sonucu elde edilen kategorik verileri çeşitli kontenjans (çapraz) tabloları halinde düzenlemek ve düzenlenen tablolar üzerinde yapılacak analizlere dayanarak objektif kararlar vermektir. Bir kontenjans tablosu iki ya da daha fazla değişkenin olası değerlerinin (düzeylelerinin) çapraz sınıflandırılması olarak da ele alınabilmektedir. Bundan dolayı kontenjans tablolarına çapraz tablolar da denilmektedir.

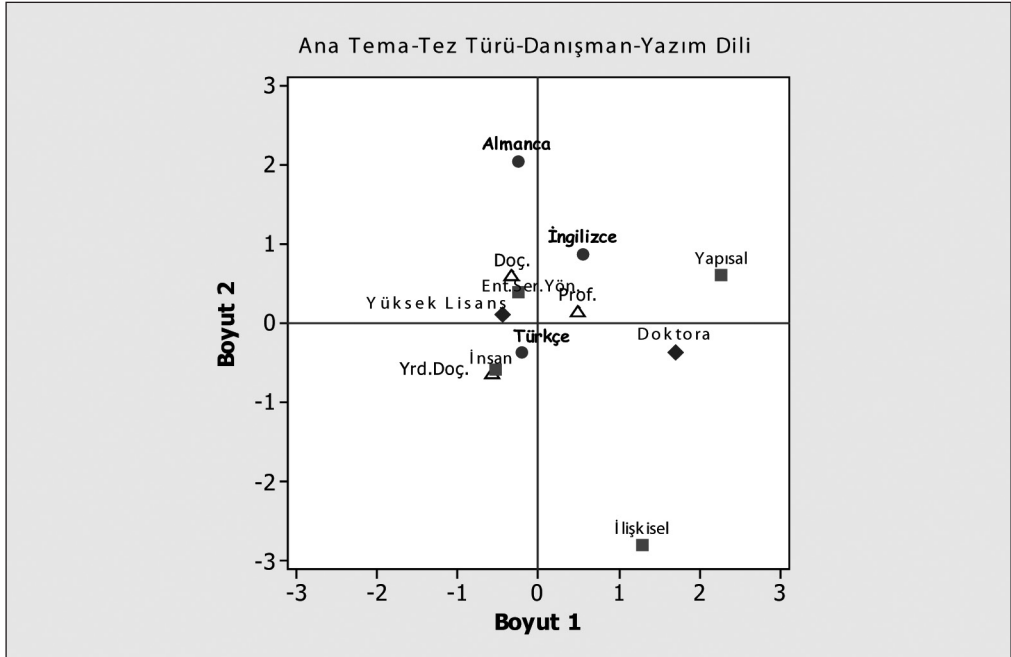
Kategorik verilerden hareketle oluşturulan kontenjans tablolarında sadece iki değişken varsa, bu iki değişken arasındaki ilişki ki-kare bağımsızlık test istatistiği ile belirlenebilir. Değişkenler arasında bağımlı bağımsız ayrımı yapmayan bu ilişki parametresi, değişken sayısının üç ve daha fazla olduğu durumlarda değişkenleri ikili gruplara ayırarak tek tek analiz etmektedir. Bu şekilde analiz yapıldığında yanıltıcı sonuçlar ve yanlış yorumlamalar ortaya çıkabilmektedir. Değişken sayısının ikiden çok olduğu kontenjans tablolarında işlemlerin yapılması ve sonuçların yorumlanması oldukça zordur. Bu nedenle çok değişkenli kontenjans

tablolarında etkilerin ve etkileşimlerin varlığının belirlenerek değerlerinin hesaplanmasında ki-kare bağımsızlık sınamaları yetersiz kalmaktadır. Bu şekilde yanlışlıkların olmaması için üç ve daha fazla değişkenin oluşturduğu kontenjans tablolarının analizinde uyum analizi kullanılabilir.

Uyum analizi, iki ve ikiden fazla kategorik değişkenin kategorileri arasındaki ilişkilerin eşanlı olarak çözümlenmesinde kullanılır. Bu çözümlene sürecinde kategorilerin sıkları ile oluşturulmuş (sıra, sütun) çapraz tablolarda her bir değişkenin kategorileri arasındaki ilişkiyi daha basit bir şekilde açıklayan grafikler çizilir. Bu ilişkiyi grafiksel olarak göstermek uyum analizini modelden bağımsız ve üzerinde çok az varsayımların olduğu tanımlayıcı tipte çok değişkenli istatistik analizi yapmaktadır. Bu nedenle analizin tek varsayımı nitelik veya nitelik konumuna getirilmiş sürekli-kesikli sayısal verilerden oluşan çapraz tablodaki frekansların pozitif olmasıdır. Bunun dışında verilerin dağılımıyla ilgili herhangi bir varsayım yoktur (Özdamar, 2004: 462; Alpar, 2012: 355-382).

Uyum analizi, kategorik olarak elde edilmiş veya kategorize edilerek tabloleştirilmiş olan ve tablodaki frekansların yeterli sayıda olmaması nedeniyle ki-kare analizinin yetersiz kaldığı, ki-kare analiziyle analiz edildiğinde değişken kategorileri arasında sıra, sütun gösterimlerinin önem sıralamalarının eşanlı yapılamadığı durumlarda çapraz tablolardaki frekansların yetersiz olması nedeniyle birleştirilme yapılması gerektiği çapraz tablolarda ki-kare analizi yerine uygulanması tercih edilen bir yöntemdir (Özdamar, 2004: 462). Bu tanımlamalar doğrultusunda, araştırmada çeşitli kriterlere göre değerlendirmeler yapıldığında

Şekil 1: Ana Tema, Tez Türü, Danışman ve Yazım Dili Uyum Analizi Grafiği

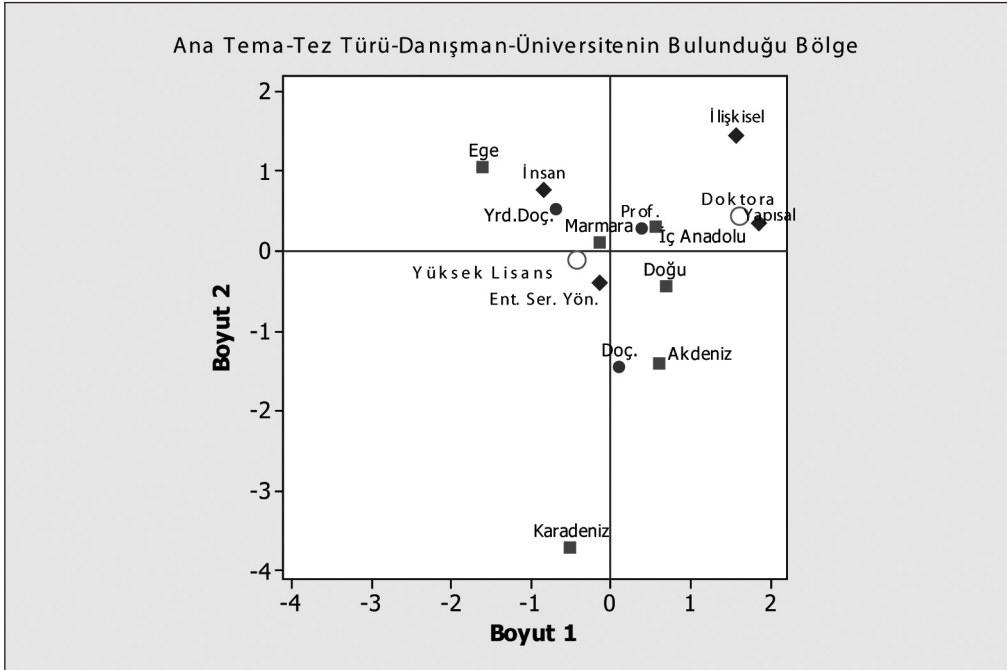

elde edilen uyum analiz sonuçları grafikler halinde aşağıda verilmiştir. Grafikler yardımıyla ilişkilerin varlığı ve özellikleri belirlenerek görsel boyutta bu ilişkilerin ne tip kümelenmelere sebep olduğu istatistiksel olarak ortaya konmuştur.

Uyum analizinin yapılması için ana temalar tekrardan düzenlenmiş ve incelenen tezlerin öncelikle hangi ana temaya girdiği belirlenerek, uyum analizi için bu ana temalar ele alınmıştır.

Şekil 1'e göre, entelektüel sermaye yönetimi ana temasıyla en çok yüksek lisans tezi yazılmış olup bu tezleri akademik ünvanı Doçent olan danışmanlar yürütmüştür. Ayrıca bu tezlerin yazım dili çoğunlukla Türkçe ve çok nadirde olsa Almancadır. İnsan sermayesi ana temasıyla yazılan tezler çoğunlukla Türkçe yazım diliyle yüksek lisans tezi olarak yazılmış ve akademik ünvanı Yardımcı Doçent olan danışmanlar tarafından yürütülmüştür. Bu ana temayla ilgili nadiren de olsa doktora tezi yazılmıştır. Yapısal sermaye ana temasını akademik ünvanı Profesör olan danışmanlar genellikle doktora tezi olarak yürütmüştür. Bu tezlerin yazım dili ise, çoğunlukla Türkçe ve İngilizce olmaktadır. İlişkisel sermaye ana temasında yazılan tezler çok az olup, bu tezleri akademik ünvanı Profesör ve Yardımcı Doçent olan danışmanlar eşit şekilde yönetmiştir. Ayrıca bu tezlerin yazım dili Türkçe'dir ve doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

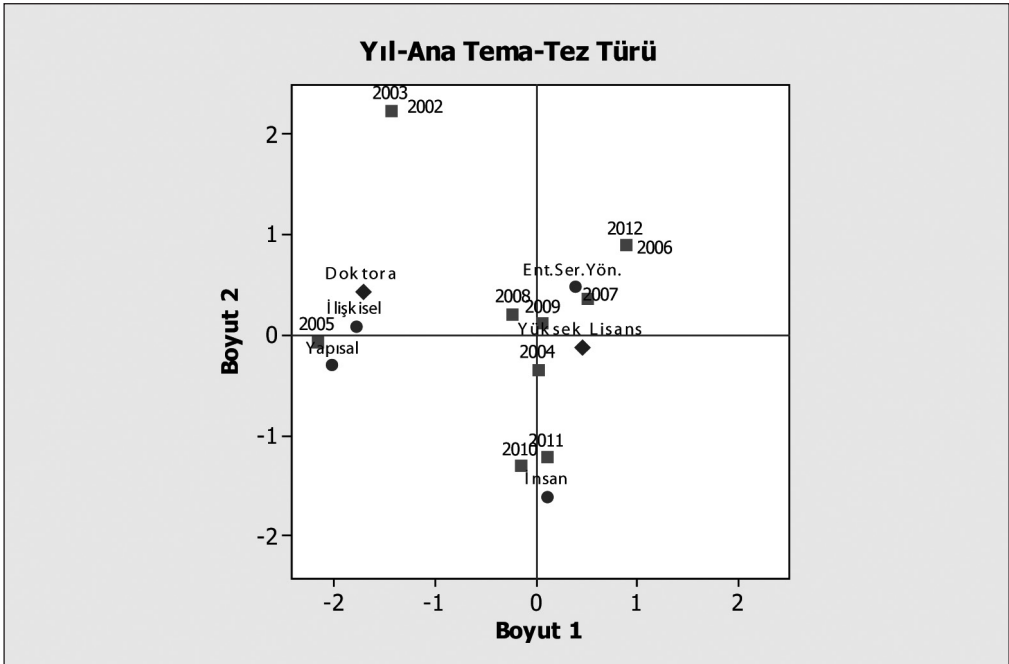
Şekil 2: Ana Tema, Tez Türü, Danışman ve Üniversitelerin Bulunduğu Bölge Uyum Analizi Grafiği

Şekil 2'ye göre, entelektüel sermaye yönetimi ana temasında yazılan tezler, genellikle yüksek lisans tezi olmaktadır. Bu tezler Marmara Bölgesinde, Doğu Anadolu Bölgesinde

ve nadiren de olsa Ege ve Karadeniz Bölgesinde bulunan üniversitelerde yazılmıştır. İnsan sermayesi ana teması Ege Bölgesinde ve Marmara Bölgesinde bulunan üniversitelerde ve Yardımcı Doçent ünvanlı danışmanlar tarafından yazdırılmıştır. Yazılan tezlerin çoğunluğu ise, yüksek lisans tezi olmaktadır. Yapısal sermaye ana teması ise, genellikle İç Anadolu Bölgesinde, Doğu Anadolu Bölgesinde ve nadiren Marmara Bölgesinde bulunan üniversitelerde Profesör ünvanlı danışmanlar tarafından doktora tezi olarak yazdırılmıştır. Ayrıca bu tip yazılan tezlerde ilişkisel sermaye ana teması da görülmektedir.

Şekil 3: Yıl, Ana Tema ve Tez Türü Uyum Analizi Grafiği

Şekil 3'e göre, entelektüel sermaye yönetimi ana temasında genellikle 2006, 2007, 2009 ve 2012 yıllarında yüksek lisans tezi, insan sermayesi ana temasında 2010, 2011 yıllarında ve nadiren de 2004 yılında yüksek lisans tezi, 2005 yılında ilişkisel sermaye ve yapısal sermaye ana temalarında doktora tezi yazılmıştır. Ayrıca 2004, 2007, 2008 ve 2009 yıllarında yazılan tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olarak kümelendiği görülmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

Entelektüel sermaye alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin içeriğinin incelendiği bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. 2002- 2012 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerin ana temalarının analizi sonucunda ilk sırayı entelektüel sermaye yönetiminin, ikinci sırayı yapısal sermayenin, üçüncü sırayı insan sermayesinin ve dördüncü sırayı ilişkisel sermayenin aldığı belirlenmiştir. Bu durum; Türkiye'de yapılan lisansüstü çalışmaların

özellikle entelektüel sermaye yönetimi ve yapısal sermaye ana temalarına odaklandığını göstermektedir. Ayrıca entelektüel sermaye alanında daha çok muhasebe ve finans ağırlıklı olduğu da söylenebilir. Alt temalar bazında bulgular ele alındığında ise, entelektüel sermaye yönetimi ana temasında entelektüel sermaye ve unsurlarının ilk sırada olduğu belirlenmiştir. Buna göre, entelektüel sermaye yönetimi ana temasında hazırlanmış olan tezler daha çok entelektüel sermaye alanına genel bir bakış açısı getirmektedir. Yapısal sermaye ana temasında ilk sırada finansal yapı alt teması yer almaktadır. Yapısal sermaye ana temasına ilişkin hazırlanan tezlerde entelektüel sermaye daha çok muhasebe- finans bilim dalındaki araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Bu araştırmacıların entelektüel sermayenin ölçülmesi ve raporlanması konusunu çalıştıkları tespit edilmiştir. Buna ilaveten, yapısal sermayenin insan kaynağından beklenen faydanın elde edilmesi alanında etkili olduğu gerçeğinin göz ardı edildiği belirlenmiştir. Nitekim örgüt kültürü, yönetim felsefesi gibi alt temaların daha az incelenmiş olması bunun göstergesidir. İnsan sermayesi ana temasında ilk sırada insan kaynakları yönetimi ve fonksiyonları alt teması yer almaktadır. Bu durum, insan sermayesi ana temasında işe alma, liderlik, yöneticilik, ücretlendirme, kariyer, performans ölçme gibi insan kaynakları fonksiyonlarının Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezlerde öncelikli olduğunu göstermektedir. Ancak bu alanda insan kaynağına bilgi işçisi bakış açısının birincil öncelikli olması gerekirken kısmen ikincil plana atıldığı söylenebilmektedir. İlişkisel sermaye ana temasında ise ilk sırada lisans anlaşmaları, ortaklıklar ve işbirliği anahtar kelimelerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu ise, ilişkisel sermaye ana temasının diğer işletmelerle kurulan ilişkiler üzerine yoğunlaştığını ve yine finansal bakış açısının ağırlıklı olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilk çıkış noktası olan müşteri sermayesinin gerektiği kadar incelenmediği görülmektedir.

Lisansüstü tezler ana bilim dallarına göre incelendiğinde İşletme Ana Bilim Dalının birinci sırada olduğu görülmektedir. Kavramın özellikle işletmelerde yarattığı etki bu konu da yapılan çalışmaların sayısını etkilemektedir. Ancak kamu yönetiminde sadece bir tezin hazırlanmış olması, kavramın daha çok kar amacı güden örgütler tarafından önemli görüldüğünü göstermektedir. Yıllar bazında incelendiğinde ise, 2009 yılının birinci sırada olduğu belirlenmiştir. Kavram yurtdışı menşei kaynaklarda 1997 yılı itibariyle incelenmeye başlamış olsa da Türkiye’de kavramsal olarak gelişmesi ve öneminin artması yaklaşık on yılı bulmuştur. Ancak yıllar bazındaki seyir incelendiğinde, 2004 yılıyla popülerleşmeye başlayan entelektüel sermaye araştırmalarının 2009 yılından sonra yine azalan bir seyir izlediği görülmektedir. Enstitüler bazında incelediğimizde, entelektüel sermaye alanında en çok Sosyal Bilimler Enstitüsünde lisansüstü tez yazıldığı görülmektedir. Bu durum İşletme ABD’nin Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olmasından kaynaklanmaktadır. Lisansüstü tezler; yüksek lisans tezi ve doktora tezi olarak ele alındığında, entelektüel sermaye alanında en çok yüksek lisans tezinin yazıldığı görülmektedir. Tez türleri arasında yapılan bu karşılaştırma ise, Türkiye’de entelektüel sermaye alanında daha çok var olan bilgiye erişme ve bunu yorumlama konusunda çalışıldığını gösterirken alana yenilik getirmenin nispeten geride kaldığı söylenebilmektedir. Tezlere danışmanlık yapan akademik kadroların ünvanları incelendiğinde ise, alanda en çok Profesör ünvanlı akademisyenlerin tez yürüttüğü tespit edilmiştir. Özellikle 2002- 2005 yılları arasında alanda sadece 1 lisansüstü teze Doçent, 8 lisansüstü teze ise Profesör ünvanlı akademisyen danışmanlık yapmıştır. İlgili yıllarda Yardımcı Doçent ünvanına sahip olan akademik kadroların bu konuya ilgisinin olmadığı görülmektedir. Bu durum ise, üst kadrolarda yer alan akademisyenlerin entelektüel sermaye alanını daha önemli görmelerinden kaynaklanabilir.

Çalışmada ana tema, yıl, tez türü, danışman, üniversitenin bulunduğu bölge ve yazım dili değişkenleri esas alınarak yapılan uyum analizi sonuçlarına göre en çok entelektüel sermaye yönetimi ana temasında yüksek lisans tezi yazıldığı görülmektedir. Bu tezlerin Doçent ünvanlı akademisyenler tarafından Marmara bölgesinde bulunan üniversitelerde Türkçe olarak yazıldığı belirlenmiştir. İnsan sermayesi ana temasıyla ilgili olarak Ege Bölgesinde ve Marmara Bölgesinde bulunan üniversitelerde akademik ünvanı Yardımcı Doçent olan danışmanlar tarafından Türkçe yazım diliyle yüksek lisans tezi yazıldığı görülmüştür. Yapısal sermaye ana temasını akademik ünvanı Profesör olan danışmanlar yürütmüş ve genellikle İç Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde yazılmıştır. Bu tezlerin yazım dili çoğunlukla Türkçe olurken, tez türleri genellikle doktora olmaktadır. İlişkisel sermaye ana temasında yazılan tezler ise, az sayıda olurken bu tezler öncelikle İç Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde yazılmıştır. Bu tezlerin yazım dili Türkçe'dir ve doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Sonuç olarak, entelektüel sermaye alanında Türkiye'de 2002-2012 yılları arasında yazılan tezler ele alınarak yapılan bu çalışma ile alanda yazılan lisansüstü tezlerin mevcut durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan incelemeye göre ülkemizde entelektüel sermaye alanındaki çalışmalar yapısal sermaye ve muhasebe finans bilim dalına odaklanmaktadır. Bu durum lisansüstü tezlerin farklı işletmelerin çoğunlukla finansal tablolarını inceleyen çalışmaların yer alması neticesini doğurmuştur. Buna karşın entelektüel sermayenin diğer bileşenleri olan insan sermayesi ve ilişkisel sermayenin doğru yönetilebilmesine ilişkin yapılacak çalışmalar, işletmelerin kaynaklarını etkin kullanımını mümkün kılacaktır. Kısaca, çalışmada göze çarpan ilk nokta insan sermayesi ve ilişkisel sermaye ana temalarının görece olarak daha az ele alınmış olmasıdır. Bundan sonraki çalışmaların ilgili alanlara odaklanması, insan sermayesinin ve ilişkisel sermayenin yapısal sermayeye dönüştürülebilmesine ilişkin çalışmaların yapılması hem teorik hem de uygulamada alana önemli katkılar sağlayacaktır. Çalışmada dikkati çeken diğer bir nokta ise, lisansüstü tezlerdeki uygulamaların ve incelemelerin özel sektör işletmelerine odaklanmasıdır. Entelektüel sermaye çalışmaları kamu sektörü işletmeleri içinde aynı düzeyde önemlidir. Dolayısıyla yapılacak çalışmaların uygulama kısmının kamu sektörü işletmelerine doğru yönelmesi hem işletmeler açısından hem de ülke kaynaklarının daha etkin kullanılması açısından önem taşıyacaktır. Türkiye açısından yönetim ve pazarlama bilim dallarında yazılan doktora tezlerinin entelektüel sermaye çalışmalarına yer vermesi alandaki boşluğu dolduracaktır.

Kaynakça

- Alagöz, A., & Özpeynirci, R. (2007). Bilgi toplumunda entelektüel varlıklar ve raporlanması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 9(2), 167-184.
- Alpar, R. (2012). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel yöntemler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Beattie, V., & Thomson, S. J., (2007). Lifting the lid on the use of content analysis to investigate intellectual capital disclosures. *Accounting Forum*, 3, 129-163.
- Bulgurcu, E. (2011). Entelektüel sermaye ve entelektüel sermayenin ölçülmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 3, 1-13.
- Calabrese, A., Costa, R., & Menichini, T. (2013). Using fuzzy ahp to manage intellectual capital assets: An application to the ict service industry. *Expert Systems with Applications*, 40, 3747-2755.

- Edvinsson, L. (1997). Developing intellectual capital at skandia. *Long Range Planning*, 30(2), 366-373.
- Göksel, A. B., & Baytekin, E. P. (2012). Bilgi toplumunda işletmeler açısından önemli bir zenginlik: Entelektüel sermaye-halkla ilişkiler perspektifinden bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31, 81-98.
- Görmüş, A. Ş. (2009). Entelektüel sermaye ve insan kaynakları yönetiminin artan önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 11(1), 57- 75.
- Kanbir, H. (2004). Yeni bir rekabet gücü kaynağı olarak entelektüel sermaye ve organizasyonel performansa yansımaları. *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi*, 1(3), 77-85.
- Kassotaki, E., & Cohen, S. (2012, July). *Capturing intellectual capital “flows” through content analysis procedure: a new approach in interpreting intellectual capital voluntary disclosures*. 8th Interdisciplinary Workshop on Intagibles, Intellectual Capital & Extra Financial Information, France.
- Kaya, A. Y., Fışkın, R., & Nas, S. (2013). Safety science dergisinde 2006-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin içerik analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 5(1), 121-139.
- Keskin, H. (2005). Entelektüel sermaye nedir?. *Gebze İleri teknoloji Enstitüsü E-Bülten*. 1(14). Erişim Tarihi: 05.12.2013. <http://www.gyte.edu.tr/ebulten/sayi14/makale.htm>.
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21- 28.
- Maria, L. N. (2012). *Longitudinal analysis of intellectual capital*, 938-943. Erişim Tarihi: 12.12.2013. <http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2012/n1/136.pdf>.
- Mehralian, G., Rasekh, H. R., Akhavan, P., & Ghatari, A. R. (2013). Prioritization of intellectual capital indicators in knowledge-based industries: Evidence from pharmaceutical industry. *International Journal of Information Management*, 33, 209-216.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge creating company*. New York: Oxford University Press.
- Öğülmüş, S. (1991). İçerik çözümlemesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 213-228. http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=40&sayi_id=506.
- Ölçer, F., & Şanal, M. (2007). İşletmelerde entelektüel sermaye yönetimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 479- 500.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 2*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Ramezan, M. (2011). Intellectual capital and organizational organic structure in knowledge society: How are these concepts related?. *International Journal of Information Management*, 31, 88-95.
- Rexhepi, G., Ibraimi S., & Veseli, N. (2013). Role of intellectual capital in creating enterprise strategy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 75, 44-51.
- Roos, J. (1998). Exploring the concept of intellectual capital. *Long Range Planning*, 31(1), 150-153.
- Serenko, A., & Nick, B. (2004). Meta-review of knowledge management and intellectual capital literature: Citation impact and research productivity rankings. *Knowledge and Process Management*, 11(3), 185-198.

- Sert, G., Kurtođlu, M., Akıncı, A., & Seferođlu, S. S. (2012). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: Bir içerik analizi alışması. *Akademik Biliřim*, 1-8.
- Stewart, T. A. (1997). *Entelektüel sermaye: Kuruluşların yeni zenginliği*. (ev: N. Elhüseyini, Z. Dicleli). İstanbul: Mess Yayınları.
- Stewart, T. A.(1991). *Brainpower. Fortune*. Erişim Tarihi: 5.12.2013. http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/06/03/75096/
- Sumedrea, S. (2013). Intellectual capital and firm performance: a dynamic relationship in crisis time. *Procedia Economics and Finance*, 6, 137-144.
- Sydler, R., Haefliger, S., & Pruska, R. (2013). Measuring intellectual capital with financial figures: Can we predict firm profitability?. *European Management Journal*. Erişim Tarihi: 08.11.2013. <http://dx.doi.org/10.1016/j.emj.2013.01.008>.
- şamiloğlu, F. (2002). *Entelektüel sermaye*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tseng, C. Y., & Goo, Y. J. (2005). Intellectual capital and corporate value in an emerging economy: Emperical study of Taiwanese manufacturers. *R&D Management*, 35(2), 187-201.
- Tsui, E., Wang, W. M., Cai, L., Cheung, C. F., & Lee, B. W. (2013). Knowledge-based extraction of intellectual capital-related information from unstructured data. *Expert Systems with Applications*. Erişim tarihi: 08.11.2013. <http://dx.doi.org/10.1016/j.eswa.2013.08.029>.
- YOK. (2013). Erişim Tarihi: Nisan- Ağustos 2013. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Yörük, N., & Erdem, M. S. (2008). Entelektüel sermaye ve unsurlarının İMKB’de işlem gören otomotiv sektörü firmalarının finansal performansı üzerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 397-413.
- Zor, İ., & Cengiz, S. (2013). Entelektüel sermaye ile firma değeri arasındaki ilişki: Borsa İstanbul’da bir araştırma. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 37-56.